

Oppikurssi sosialismissa

Laatinut ALGERNON LEE

Julkaistaan Rand-koulun kirjjeenvaihtoläksyinä. Koulun luvalla Säkennille mukaeltu

LÄKSY XVI.

Kapitalismin taloustiede. 6.

Riistämisen luonne. — Edellisen läksyn siinä osassa, missä puhuttiin "yliarvon vaihteluista", huomautettiin, että tuotantotapojen parantaminen lisää tuotannon määrää, mutta ei suoranaisesti vaikuta palkkoihin, joten se siten vain lisää yliarvon määrää. Tämän väitteen jälkimmäinen osa on aivan oikea, mutta edellinen osa pitää paikkansa vain sikäli kun puhutaan tavaroiden määrästä, mutta ei silloin kun puhutaan tavaroiden arvosta.

Tuotantotapojen parantaminen tekee mahdolliseksi määrättyille työvoimamäärille tuottaa suuremman määrän tavaroita. Mutta tämän kautta kuitenkin tavarayksikön arvo suhteellisesti laskee, niin että sama työmäärä tuottaa yhtä suuren arvomäärän uusilla menettelytavoilla kuin vanhoillakin, tämä arvomäärä kuitenkin edustaen suuremman määrän tavaroita. Kun parannettuja tuotantotapoja otetaan yleisesti käytäntöön jollakin teollisuuden alalla, niin keskenään kilpailevien kapitalistien täytyy supistaa tuotteitten myyntihintaa suhteellisesti siihen katsoen, minkä verran vähemmän työtä uusissa oloissa keskimäärin tarvitaan kunkin tavarayksikön valmistamiseen.

Nyt olisi meidän katsottava,

millä tavalla tuotantotapojen parantaminen vaikuttaa palkkoihin, — ei työläisen elantoon, vaan hänen elantokustannuksiinsa. Tässä on otettava huomioon kaksi eri seikkaa, — lisätyn tuotantokyvyn vaikutus työmarkkinoilla vallitsevaan kilpailuun ja sen vaikutus työläisten elantokustannuksiin.

Ensin on muistettava, että joskin tavaroiden halpeneminen lisää niiden myyntiä, niin se ei lisää sitä samassa suhteessa kuin parannetut tuotantokeinot lisäävät tuotantoa. Joittenkin yleisyystavaroitten hintojen aleneminen saattaa kyllä vaikuttaa sitä, että näitä tavaroita voidaan myydä suhteellisesti enemmänkin kuin mitä parannetut tuotantokeinot ovat sinänsä kohottaneet tuotantomäärää, — ja jos niin käy, niin ne teollisuuslaitokset, jotka tällaisia tavaroita tuottavat, voivat uusien tuotantokeinojen vallitessa palkata enemmänkin työläisiä kuin ennen. Mutta niin ei ole aina asianlaita, ei edes yleisyystavaroita koskevissa tapauksissa. Mutta toiselta puolelta, tavallisten elintarpeitten halpeneminen harvoin aiheuttaa vastaavaa kulutuksen lisääntymistä. Kun tällaisilla teollisuusaloilla tuotannonopeus kasvaa, niin tuotannon määrää ei lisätä läheskään suhteellisesti, josta johtuu, että nyt tarvitaan

entistä vähemmän työläisiä ja osa työläisiä erotetaan työstä.

Mikäli joissakin teollisuuksissa tuotantonopeuden lisääntyminen yhdessä suuresti kasvaneen me- nekin kanssa poikkeustapauksis- sa tekee mahdolliseksi ottaa en- tistä enemmän työläisiä työhön, niin sikäli toisissa teollisuuslai- toksissa tuotannon nopeammaksi tuleminen vähentää työvoiman tarvetta paljon suuremmassa määrässä, joten yleensä katsoen voi sanoa, että **tuotantotapojen parantaminen tekee työläisten keskinäisen kilpailun työmarkki- noilla yhä kiivaammaksi.**

Tämä ilmiö esiintyy vieläkin räikeämmin kun tuotantotapojen paraneminen esiintyy sellaisten keksintöjen muodossa, jotka te- kevät mahdolliseksi naisille ja lapsille suorittaa työtä, jota en- nen suorittivat miehet, ja jonka kautta työmarkkinoilla saatava- na oleva työvoima yhä lisääntyy.

Toiseksi tulee meidän muistaa, että erinäisten tavaralajien ku- luttajina usein esiintyvät erinäi- set ryhmät ja luokat. Niinpä esim. yllisyyssaineitten halpe- neminen suoranaisesti ei vaikuta työläisten elinkustannuksiin. Mutta sikäli kun tuotantotapojen paraneminen tapahtuu sellaisilla teollisuusaloilla, jotka hankkivat ihmisille välttämättömiä elintar- peita, se vaikuttaa työvoiman halpenemiseen vähentämällä ni- den hyödykkeitten arvoa, joista työläiset elävät.

Tähän asti huomaamme siis, että teollisuuden kehitys toiselta puolen sekä tekee työläisille mah- dolliseksi ottaa vastaan pienempiä palkkoja kuin myös pakottaa heidät alistumaan siihen, siten jättäen kapitalisteille yhä suu- remman osan tuotteitten arvosta. Ja tästä johtuva palkkojen vä-

heneminen ei rajoitu vain nii- hin teollisuuslaitoksiin, missä on otettu käytäntöön tehokkaampia tuotantotapoja. Eri ammatti- aloja edustavat työläiset kilpai- levat keskenään työmarkkinoil- la, joskaan ei niin välittömästi kuin he kilpailevat keskenään sa- malla ammattialalla. Elintar- peitten halpeneminen tekee **kaik- kien teollisuuden alojen työläi- sille** mahdolliseksi tulla toimeen pienemmillä palkoilla; työn puu- te joillakin ammattialoilla suora- naisesti pakottaa sen alan työläi- siä alistumaan pienempiin palk- koihin, ja niinpä muutaman vuo- den kuluttua, seurauksena siitä, että työläiset yleensä pyrkivät jättämään huonommin palkatut alat siirtyäkseen paremmin pal- katuille, palkkojen alenemispyr- kimys leviää koko palkkatyöläis- maailman yli.

Yliarvon jako. — Pääoman haltijalle, — huolimatta siitä omistaako hän itse tämän pää- oman tahi ei, — kansantaloustie- teilijät antavat **”yrittelijän”** ni- mityksen. Jos yrittelijä samalla kertaa itse omistaa pääoman, niin hänen täytyy antaa osan jolla hän toimii, niin hän tietysti pitää koko yliarvon, jakamatta sitä kenenkään kanssa. Mutta ellei hän itse omista pääomaa, yli- arvosta sille joka omistaa maan, jolla hänen teollisuuslaitoksensa sijaitsee, tahi joka on lainannut hänelle pääoman. Tämä esimerk- ki osoittaa meille, että yliarvo yleensä jakautuu kolmeen eri osaan.

Maanomistaja, joka sallii, et- tä joku toinen käyttää hänen maataan, ottaa **vuokraa** tuosta oikeudesta. Tämä vuokra mak- setaan yliarvosta. Siinäkin tapa- uksessa, että yrittelijä itse omis- taa maan, me voimme laskea, et-

tä osa hänen tuloistaan on vuokraa, sillä omistamalla maan hän itse pitää sen, minkä hän muuten maksaisi maanomistajille.

Rahojen lainaaja saa korkoa rahoilleen. Tämä korko myös maksetaan yliarvosta. Tässäkin tapauksessa voimme sanoa, että vaikka yrittelijä itse omistaakin pääomansa, me voimme laskea koroksi sen osan hänen yliarvostaan, minkä hänen pitäisi maksaa velkojalle, jos hän nimittäin olisi toiminut lainapääomalla.

Se mikä jää yliarvosta sen jälkeen kun siitä on poistettu vuokra ja korko, on **liikevoitto**, tämän sanan tarkassa merkityksessä.

Vuokran tahi koron suuruus määrätään maanomistajan ja vuokraajan tahi velkojan ja velallisen välillä vapaaehtoisella sopimuksella, aivan samalla tavalla kuin tavaroitten myyjä ja ostaja tahi työvoiman myyjä ja ostaja keskenään sopivat tavaroitten hinnasta tahi työpalkasta. Mutta huomaamme, että vuokran ja koron suuruutta määrättäessä, aivan samalla tavalla kuin tavaroitten hintoja ja työpalkkoja määrättäessä, tämän sopimuksen ehdot itse asiassa riippuvat olosuhteista, jotka ovat sopivien puolien määräämisvallan ulkopuolella. Jokainen ottaa niin paljon kuin hän voi saada, ja maksaa niin paljon kuin hänen on pakko maksaa. Vallitsevista markkinasuhteista riippuu, kuinka paljon henkilön täytyy maksaa saadakseen vuokratuksi maata tahi saadakseen rahaa lainaksi, ja kuinka paljon joku henkilö voi saada voidakseen vuokrata ulos maansa tahi lainata jollekin rahansa.

Tarjona oleva määrä maasta on jotensakin pysyväinen. Asukasluvun lisääntyminen ja teolli-

suuden kehittyminen määrätysssä paikassa on tärkein seikka, joka kohottaa sen seudun vuokrien määrää. Yleensä huomaamme, että maan vuokra pyrkii ottamaan yhä suuremman osuuden koko tuotetusta yliarvosta.

Koron suuruus on toisellaisten vaikuttimien alainen, sillä ihmiset voivat rajattomasti lisätä kaikkien muitten rikkauksien määrää, maata lukuun ottamatta. Mitä enemmän varoja tarjotaan sijoitettavaksi jonakin aikana, sitä alemmaksi pyrkii korkomäärä; mitä enemmän tarvitaan pääomaa jonakin aikana, sitä korkeammalle pyrkii rahan korko. Rahojen sijoittajalle on yhdenentekevää, mihin tarkoitukseen ajetaan käyttää niitä rahoja, joita hän antaa lainaksi. Lainapääoma helposti virtaa mihin suuntaan tahansa. Tästä seuraa, että korkokanta on aina jotakuinkin samallinen kaikilla tuotantoaloilla. Erinäiset tilapäiset seikat vaikuttavat korkomäärän tilapäisiin vaihteluja sinne tänne, mutta yleensä katsoen, — koska yliarvon koko määrä, paitsi sitä, että se korvaa sen saajan elinkustannukset, samalla antaa yhä kasvavan määrän uutta sijoittamista etsivää pääomaa. — seuraa siitä, että **korkomäärä pyrkii yhä väheneään sikäli kun kapitalismi kehittyy.**

Kun pääoma kerran on sijoitettu johonkin teollisuuslaitokseen, — kun sillä on rakennettu tehdas, ostettu raaka-aineita tahi ostettu työvoimaa, — niin sitä ei voi helposti vetää pois ja siirtää toisiin tarkoituksiin. Pääoman, palkkojen ja tuotteitten suhteellinen suuruus riippuu kuitenkin teollisuusalan luonteesta, kehitystasesta ja erikoisista olosuhteista.